

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

Ступінь освіти

Освітня програма

Тривалість викладання

Заняття:

Лекції

Практичні

Мова викладання

Бакалавр

Цивільна безпека

Осінній семестр

1 семестр (2 чверть)

4 години на тиждень

1 година на тиждень

українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7475¬ifyeditingon=1>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти.

Онлайн-консультації: Microsoft Teams, електронна пошта.

Інформація про викладачів:

	Столбченко Олена володимирівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки
	Сторінка кафедри ОПЦБ: https://aop.nmu.org.ua/ua/.v
	Персональна сторінка: https://aop.nmu.org.ua/ua/t/stolbchenko
	E-mail: Stolbchenko.o.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про організацію та функціонування наглядової діяльності в сфері охорони праці. У процесі навчання студенти ознайомлюються з нормативно-правовими актами, що регулюють охорону праці, структурою та повноваженнями органів державного нагляду, механізмами контролю за дотриманням вимог безпеки на виробництві.

Особлива увага приділяється аналізу ризиків, плануванню та проведенню перевірок, оформленню відповідної документації, а також взаємодії з роботодавцями та працівниками з метою запобігання виробничому травматизму. Курс включає практичні кейси, моделювання ситуацій та розгляд реальних прикладів з наглядової практики.

Курс є важливою складовою підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Цивільна безпека» і спрямована на формування у здобувачів освіти системного уявлення про сутність, структуру та завдання професійної діяльності у сфері безпеки життєдіяльності. У процесі навчання здобувачі освіти отримують знання про історію становлення та розвитку системи цивільної безпеки, нормативно-правову базу, організаційну структуру органів управління у сфері безпеки, а також про сучасні виклики, загрози та ризики, що постають перед суспільством. Особлива

увага приділяється питанням етики професійної діяльності, стандартам поведінки фахівця, а також формуванню мотивації до саморозвитку, відповідального ставлення до обраної професії та усвідомлення її значущості для сталого розвитку держави.

Курс сприяє розвитку критичного мислення, навичок аналізу та оцінки небезпек, формуванню готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також інтеграції теоретичних знань із практичними аспектами майбутньої професійної діяльності.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу - формування умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у здобувачів освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання курсу:

- Формування уявлення про професійні обов'язки, компетенції та етичні принципи фахівця з цивільної безпеки.
- Ознайомлення з органами державного управління у сфері цивільної безпеки, їх функціями та взаємодією.
- Вивчення типів надзвичайних ситуацій, причин їх виникнення та способів реагування.
- Опанування основ планування заходів із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
- Розгляд сучасних технологій, засобів та методів забезпечення безпеки населення і територій.
- Формування навичок оцінки ризиків, прийняття рішень у кризових ситуаціях та організації дій у надзвичайних умовах.
- Ознайомлення з перспективами працевлаштування, напрямками професійного розвитку та спеціалізаціями у сфері цивільної безпеки.
- Розвиток комунікативних навичок, здатності до командної роботи та відповідального ставлення до професійної діяльності.

3. Результати навчання:

Після успішного завершення курсу здобувачі будуть здатні:

1. **Знати та розуміти:**
 - основні нормативно-правові акти у сфері охорони праці та наглядової діяльності;
 - структуру, функції та повноваження органів державного нагляду;
2. **Уміти:**
 - Застосовувати основні терміни та поняття цивільної безпеки у професійній діяльності.
 - Визначати типи надзвичайних ситуацій та оцінювати рівень ризику для населення та об'єктів.
 - Розробляти базові заходи з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
 - Оцінювати стан безпеки на підприємствах, виявляти порушення та пропонувати коригувальні дії.

- Організовувати первинні дії у разі виникнення надзвичайної ситуації, включаючи евакуацію та інформування.
- Використовувати сучасні інформаційні ресурси та технології для моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій.
- Приймати обґрунтовані рішення в умовах ризику та невизначеності, дотримуючись етичних норм професії.
- Працювати в команді, координувати дії з іншими фахівцями та службами у сфері цивільного захисту.

3. Володіти навичками:

- Проведення первинного аналізу ризиків та оцінки небезпек на об'єктах господарювання.
- Визначення типу надзвичайної ситуації та вибору алгоритму реагування.
- Комунікації з керівництвом підприємств, працівниками та представниками державних органів у сфері безпеки.
- Використання сучасних інформаційних систем для моніторингу, прогнозування та управління ризиками.
- Проведення інструктажів, навчань та роз'яснювальної роботи серед населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях.
- Прийняття рішень у кризових умовах з урахуванням етичних норм, правових вимог та професійної відповідальності.
- Роботи в команді, координації дій з іншими службами та органами цивільного захисту.

4. Формувати компетентності:

- Здатність до критичного мислення, аналізу ситуацій та прийняття обґрунтованих рішень.
- Навички ефективної комунікації, роботи в команді та міжвідомчої взаємодії.
- Вміння самостійно планувати професійний розвиток, адаптуватися до змін та нових викликів.
- Усвідомлення етичних норм, соціальної відповідальності та ролі фахівця у захисті життя і здоров'я людей.

Дисциплінарні результати навчання сформовано на основі ПРН освітньо-професійній програмі «Цивільна безпека» першого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти (ПРН6).

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
ЛЕКЦІЇ	60
Тема 1. Вступ. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	
Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	
Тема 5. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	
Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.	
Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	
Тема 8. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.	
<i>Тестова робота за темами 1 - 8</i>	60
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	40
Практична робота 1 Оцінка ризику небезпек середовища існування людини.	
<i>Звіт з роботи № 1 та захист практичної роботи.</i>	10
Практична робота 2 Техногенні небезпеки та їх уражуючі фактори й наслідки.	
<i>Звіт з роботи № 2 та захист практичної роботи.</i>	10
Практична робота 3 Первинні засоби пожежогасіння.	
<i>Звіт з роботи № 3 та захист практичної роботи.</i>	10
Практична робота 4 Надання першої допомоги потерпілим	
<i>Звіт з роботи № 4 та захист практичної роботи.</i>	10
Загальна кількість	100

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: комп'ютерне та мультимедійне обладнання кафедри охорони праці та цивільної безпеки.

Програмне забезпечення: MS Office 365, у тому числі активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one), використання дистанційної платформи Moodle (<https://do.nmu.org.ua/>).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі **поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП». Ліквідація академічною заборгованістю проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає тестові та практичні запитання.

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП». Ліквідація академічною заборгованістю проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає тестові та практичні запитання.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі тестової контрольної роботи. Загалом за роботу отримується максимум 60 балів, тобто 60% від оцінки за дисципліну.

Практичні роботи (4 роботи – у вигляді індивідуального завдання з кожної, розподіл % див. в таблиці розділу 4) виконуються у письмовому вигляді (звіт з кожної роботи оцінюється в межах балів, представлених в таблиці розділу 4, загалом практичні роботи враховуються як 40% (максимум 40 балів). Практичні роботи захищаються у вигляді опитування за звітом. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 40 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Максимальне оцінювання поточного контролю в балах:

Максимальне оцінювання поточного контролю в балах:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **35 тестових**

завдань з чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 35 балів**) та **3 завдань** з практичної частини, кожне з яких оцінюється максимум у 20 балів (**разом 60 балів**), причому:

- 20 балів – відповідність еталону;
- 15-19 балів – відповідність еталону з незначними помилками;
- 10-14 балів – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 6-9 бали – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 1-5 бал – фрагментарні результати у відповідності до теми запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за тестові завдання та завдання з практичної частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" (<https://cutt.ly/IBesJEc>).

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на корпоративну е-пошту НТУ «ДП» або в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку.

Ліквідація академічної заборгованості з навчальної дисципліни відбувається відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти»

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Regulations_on_evaluation_of_educational_results.pdf

Повторне складання підсумкового контролю з дисципліни, коли студент отримав оцінку «незадовільно» (нижче 60-ти балів), допускається не більше двох разів. Спроби студента виправити оцінку й не допустити академічної заборгованості обмежуються терміном в один місяць після закінчення екзаменаційної сесії.

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять. З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації Навчально-наукового інституту природокористування.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Охорона праці [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В.І. Голінько; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. – 283 с.

2. Березуцький В.В. Ризики та безпека населення в умовах потенційної загрози [Електронний ресурс] : навч. посібник / Березуцький В.В., Сукач С.В. ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ «ХПІ», 2024. – 225 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/1a84eb67-96ee-4110-9bbf-557db4b22035/content>

3. Полукаров Ю. О., Праховнік Н. А., Землянська О. В. Охорона праці та цивільний захист. Навчальний посібник. Київ, 2023. 306 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/4852f1c4-3356-4486-bc3c-03224fafe9e1/content>

Методичне забезпечення

1. Практикум [Електронний ресурс]: з дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Цивільна безпека» зі спеціальності К10 Цивільна безпека /О.В. Столбченко, М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. – 106 с.

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

4. Закон України "Про колективні договори і угоди"
5. Кодекс законів про працю України.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення
7. НПАОП 0.00-4.03-04. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці
8. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці, затверджений. [Електронний ресурс]. URL: [Ndior.kiev.ua/uploads/pokaz.pdf](http://ndior.kiev.ua/uploads/pokaz.pdf)
9. Трудове законодавство. Основні нормативні акти. Частина 2. Правові засади охорони праці / Упоряд.: Р.С. Кірін, В.І. Голінько, В.Г. Ткаченко. – Д. НГУ, 2006.- 168с.
10. Міжнародне законодавство про охорону праці. Конвенції та рекомендації МОП. У трьох томах – Київ. Основа, 1997.
11. НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.
12. НПАОП 0.00-4.24-03. Положення про порядок трудового і професійного навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з роботами із шкідливими та важкими умовами праці, а також з роботами підвищеної небезпеки
13. НПАОП 10.0-5.35-95. Інструкція з навчання працівників шахт.
14. НПАОП 0.00-4.12-2005. Перелік робіт з підвищеною небезпекою від 26.01.2005.
15. НПАОП 0.00-6.03.93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві.
16. НПАОП 0.00-4.15-98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці

Інформаційні ресурси

- 1 <http://www.dsp.gov.ua> - Офіційний сайт Держпраці України.
- 2 <http://www.dsns.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій.
- 3 Офіційний вісник України. Офіційне видання – Київ.
- 4 Журнал «охорона праці», oxorona.praci.kiev.ua/ua/
- 5 Журнал «промислова безпека», prombezpeka.com
- 6 Всеукраїнський портал з питань охорони праці.